

صیانت از اینترنت با چشمان بسته

صفحه ۳

چهارشنبه ۴ اسفند ۱۴۰۰ | ۲۱ رجب ۱۴۴۳ | ۲۳ فوریه ۲۰۲۲

صد سال اقتصاد در ایران

صفحه ۵

از ملی شدن نفت تا حذف یارانه‌ها

صفحه ۲

برندگان و بازندگان انقلاب سفید

صفحه ۷

اصلاحات ارضی، مهاجرت فقر و نابرابری در روایت ادبی

صفحه ۶

نوسانات قیمت دلار چه بر سر مردم ایران آورد؟

محرومیت پیش‌رونده

صفحه ۹

تلویزیون را از برق بکش!

صفحه ۱۱

آنچه اقتصاد بر سر تئاتر آورد

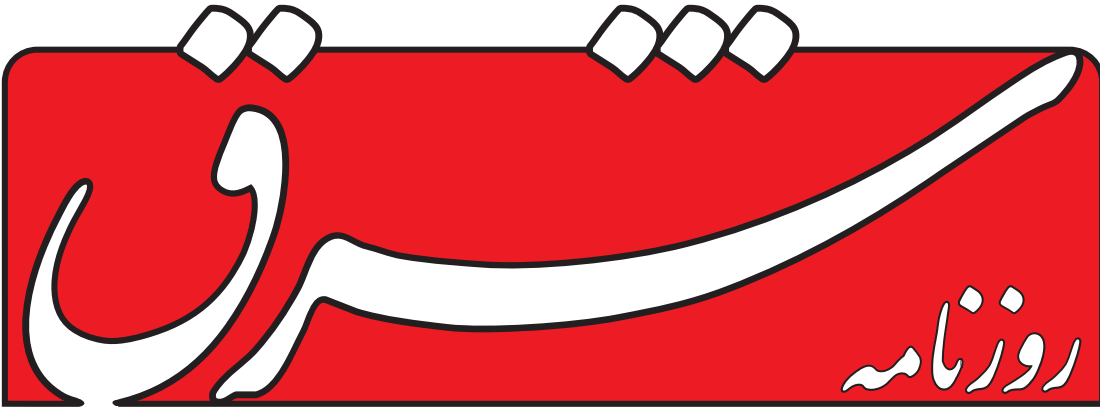
صفحه آخر

علی ماجدی، معاون سابق وزارت نفت و وزارت خارجه:

دیپلماسی

بیشتر هزینه داده است

صفحه ۴

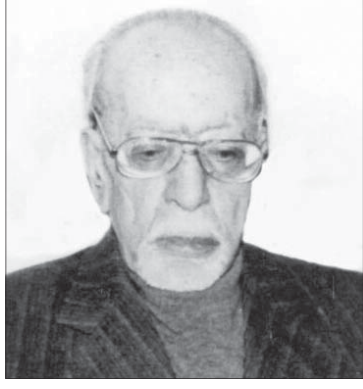
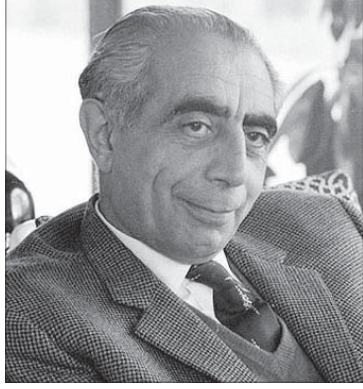
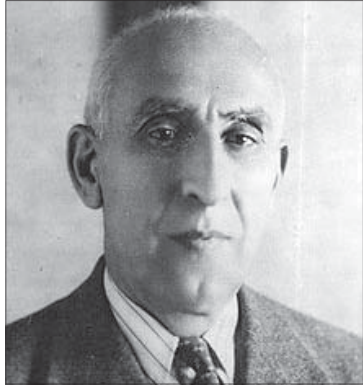
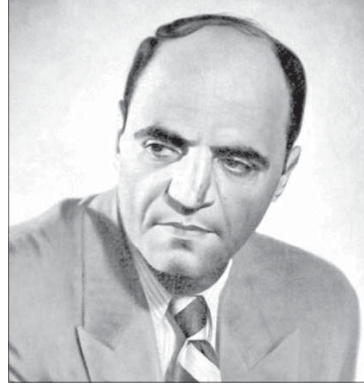

عبور از قرن کهنه به نو

پرونده «شرق» همزمان با ورود به قرن جدید در روزهای چهارشنبه و پنجشنبه

قرنی کهنه رفت و قرنی نو زاده شد. یک قرن تجربه بشری، حی و حاضر پشت سر ما ایستاده است؛ نه سیل بنیان‌کن است و نه وادی فراموشی، تجربه‌ای حاصل از زندگی تک‌تک ماست. بر این کره خاکی آمدگانی که رفته‌اند، نقش خود را بر تاریخ زده‌اند و دیری نخواهد پاید که ما نیز جزو رفنگان تاریخ باشیم. تاریخ آدمی، خانه تاریخ یک قرن، از آن جهت قابل تأمل است که بسیاری از آدم‌ها در مقاطعی از آن زیسته و تجربه‌اش کرده‌اند. این قرن با انبوهی از تحولات اقتصادی،

سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و علمی همراه بوده که سرمایه و دستاوردهای بشری است. برای یادداشت یک قرن ماضی بر آئیم تا در روزهای پایانی هفته، چهارشنبه و پنجشنبه، حوادث یک قرن را در حوزه‌های مختلف از جمله اقتصاد، سیاست، ادبیات، حادثه، صنعت، جامعه و ورزش واکاوی کنیم و اثرات هر حوزه را بر حوزه‌های دیگر نشان بدهیم. در اولین قدم اقتصاد را برگزیده‌ایم. بینیم حوادث مهم اقتصادی چه بوده و چگونه بر دیگر شئون زندگی ما مؤثر بوده است.

یادداشت

دست و دلمان به کاری نمی‌رود

مسئله تعداد بالای خانوارهای زیر خط فقر (طبق آمارهای رسمی بیش از ۳۲ میلیون نفر زیر خط فقر) به شکل رسمی است؛ چیزی که پیامدهای جبران‌ناپذیری بر آینده خواهد داشت.

تورم و افزایش قیمت‌های پسر از آن روندی همواره افزایشی بوده و حتی به شرط ترمیم ارزش پول ملی به جایگاه پیشین خود بازمی‌گردد. از این رو حتی امید به بهبود از بی این افزایش‌ها نیز از دست می‌رود. از طرفی تورمی که به جهت تغییرات قیمت ارز رخ می‌دهد، به‌شدت تحت تأثیر اطلاعات از پیش به‌دست‌آمده درباره قیمت دلار است. رانت‌های اطلاعاتی در زمان‌هایی که تغییرات قیمت از بالا است یا زمان‌هایی که ارزش پول رسمی به‌شدت پایین آمده، می‌تواند سرنوشت برخی را یک‌شبه تغییر بدهد.

از دیگر اتفاق‌های اقتصادی خروج سرمایه‌ها از کشور است. سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی به سبب ریسک بالای آنها کمتر نتیجه‌بخش است؛ از این رو عملکردترین کار گویا تبدیل پول به سرمایه‌های است به سبب تحریم به هم ریخته و حجم واردات آن پیشی گرفته است یا جایی که تولیدات داخلی آن هم به واسطه افزایش قیمت کالاها و واسطه‌های وارداتی که برای تولیدات داخلی مورد نیاز است) به نرخ ارز گره خورده، تأثیرگذار است. این گزاره دوم حتی در موارد خوراکی و پوشاک ما نیز که به ظاهر تولیدات داخلی هستند، نقش بازی می‌کند. از همین رو است که می‌توان بسیاری از پیامدها را به دنبال بالارفتن قیمت دلار پیش‌بینی کرد. در واقع این تغییرات شاخص قیمت‌ها و تورم است که نقش بازی می‌کند تا تغییرات قیمت ارز. اما به‌راستی جامعه چگونه با این تغییرات مواجه شده و مواجه می‌شود. تغییرات قیمت ارز آثار متعددی داشته و بسیاری از تحلیلگران اجتماعی و اقتصادی آن را محاسبه و عرضه کرده‌اند؛ اما اگر قرار باشد به شکل خلاصه، برخی از آنها اشاره کرد، می‌توان اثرات اقتصادی، اجتماعی، سیاست‌گذارانه و فردی آن را از یک‌دیگر تفکیک کرد.

آثار اقتصادی افزایش نرخ ارز

مهم‌ترین اتفاق همان افزایش تورم و پایین آمدن سطح رفاه در جامعه است. هرچند که تورم به‌تنهایی برآمده از ارزش پول ملی نیست و انواع سیاست‌های داخلی و خارجی با انواع اتفاقات و پیشامدهای طبیعی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی می‌تواند در آن نقش داشته باشد؛ اما نقش تغییرات پولی را که خودش برآمده از همان سیاست‌هاست، نمی‌توان نادیده گرفت. اتفاقی که باعث کوچک‌تر شدن سبد مصرفی خانوارها شده و تعداد خانوارهای زیر خط فقر را افزایش می‌دهد. در حال حاضر شاید مهم‌ترین

ادامه در صفحه ۱۱

یادداشت

قوه قضائیه فرهنگ «داوری» را رواج دهد

آنان سعی دارند که حتی المقدور از مراجعه به دستگاه قضائی امتناع کرده و در محیط‌های دوستانه‌تر و با آرامش بیشتری به حل‌وفصل اختلاف بپردازند. از جمله دلایل دیگر اینکه، کندی جریان رسیدگی در محاکم، هزینه دادرسی، حق الوکاله وکیل، کارشناس و اطاله دادرسی و نهایتاً در برخی موارد مقاومت محکوم در برابر اجرای حکم قطعی با توسل به دعوی اعسار، ترجیح داور بر دادرسی را به اثبات می‌رساند. قانون آیین دادرسی مدنی در فصل داورى مقرراتی وضع کرده که طرفین کلیه قراردادها را قادر می‌سازد از مداخله مراجع قضائی صرف‌نظر کرده و با انتخاب داور و مراجعه به حکمیت، فصل خصومت در دعوی را به‌فرد مورد انتخاب خویش سپرده و تسلیم حکم اشخاصی شوند که یا از نظر معلومات و اطلاعات فنی و یا از نظر شهرت‌شان به صحت عمل و امانت آنها اطمینان بیشتری دارند. در نتیجه این امر اعم از اینکه حسب برخی قوانین مانند قانون پیش فروش آپارتمان‌ها اجباری باشد، یا بنا به قرارداد و تراضی اصحاب دعوا اختیاری باشد، از کینه‌ورزی‌ها کاسته و غالباً دو طرف مناقشه از نتایج آن رضایت کامل‌تری دارند، درحالی‌که چنین قضائیه در محاکم دادگستری دیده نمی‌شود. عدم استقبال شهروندان از نهاد داورى عمدتاً دو دلیل است: اول اینکه بسیاری از افراد اصلاً از وجود چنین سازوکار قانونی مطلع نیستند. یعنی اینکه نسبت به رسمیت نهاد داورى در قوانین موضوعه ما آگاهی ندارند، اما در خصوص داورى دعاوی داخلی قانون آیین دادرسی مدنی و در مورد دعاوی بین‌المللی قانون تجاری بین‌المللی به اعتبار شغلی و خانوادگی، گریزان هستند. بدین جهت

ادامه در صفحه ۴

افتتاحیه رسمی کرسی یونسکو در مخاطرات زمین‌شناختی ساحلی

امروز در آب‌های نیلگون خلیج فارس، «همبستگی جهانی و حاکمیت خرد» را شاهد خواهیم بود. مراسم افتتاحیه رسمی کرسی یونسکو در مخاطرات زمین‌شناختی ساحلی با همیاری پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم جوی، منطقه آزاد قشم و سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور به‌صورت مجازی و حضوری بر عرشه کشتی کاوشگر خلیج فارس به‌صورت ویدئوکنفرانس با حضور همه اعضای شورای علمی راهبری کرسی از کشورهای استرالیا، ژاپن، چین، روسیه، ارمنستان، آلمان، سوئیس، ایتالیا، فرانسه، انگلستان و ایران در ساعت ۱۳:۰۰ به وقت تهران را برگزار می‌شود. امکان حضور در وبینار (https://www.skyroom.online/ch/inioas/cgha) برای همه علاقه‌مندان فراهم است.

زمان: ۱۳ اسفند ۱۴۰۰ ساعت ۱۳
محل برگزاری: اتاق مورد گل در زیره نقشو
Bahman Pier, Qeshm Island, Hormozgan province, Iran
Time: 2022/ Feb/23, 13h 00 at Tehran time
Location: Persian Gulf Ship deck, Bahman Pier, Qeshm Island, Hormozgan province, Iran

چالش دوباره در حکم علیرضا زاکانی

صفحه ۹

سال نوزدهم | شماره ۴۲۲۸ | ۱۲ صفحه | ۷۰۰۰ تومان

سرمقاله

قمر و مرکز

حمزه نوذری . جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

بسیاری از کشورها مسائلی مانند جرم و جنایت، خشونت، فقر، نابرابری، تخریب محیط زیست، نابسامانی‌های اقتصادی و... دارند. این مسائل پیچیده و چندبعدی هستند؛ بنابراین نظریه‌پردازی و ارائه راه‌حل برای حل یا کاهش آنها دشوار است. در چند دهه گذشته بحث سازمان‌های غیردولتی و مردم‌نهاد برای کاهش مسائل مورد توجه قرار گرفته است. برخی دولت‌ها به این نتیجه رسیده‌اند که به تنهایی نمی‌توانند مسائل پیچیده را حل کنند؛ به همین دلیل زمینه و بستر مناسبی برای سازمان‌های غیردولتی فراهم آورده‌اند. این سازمان‌ها مختلفی مانند اقتصادی و رفاهی، آموزشی، آسیب‌های اجتماعی، قضائی و... فعالیت می‌کنند. این سازمان‌ها غیردولتی نامیده می‌شوند. اما کاملاً مستقل از دولت نیستند بلکه در ارتباط با دولت قرار دارند. باین‌حال، قانون تشکیل سمن‌ها نشان می‌دهد که وابستگی این سازمان‌ها به لحاظ قانونی به دستگاه‌های دولتی زیاد است و نمی‌توان چندان از عنوان غیردولتی برای آنها استفاده کرد که باعث می‌شود توسعه و اثرگذاری فعالیت‌های آنها کاهش پیدا کند.

ادامه در صفحه ۴

دوئل روسیه و آمریکا بر سر اوکراین

سیدعلی خرم

همه در جهان از هم می‌پرسند آیا در اوکراین بالاخره جنگ می‌شود؟ آیا اختلاف بر سر اوکراین تبدیل به یک جنگ تمام‌عیار بین آمریکا و روسیه خواهد شد؟ آیا چنین جنگی احتمال دارد به جنگ سوم جهانی تبدیل شود؟ برای پاسخ به این سوالات و سؤالات مشابه، باید به بررسی دیدگاه‌ها و مقاصد رهبران روسیه و آمریکا از دعوا بر سر اوکراین پرداخت. پوتین حدود ۱۵۰ هزار سرباز به همراه صدها تانک زرهی و جنگنده‌های پیشرفته از کوشه و کنار روسیه به کنار مرزهای اوکراین و بلاروس انتقال داده است. آیا امکان دارد این همه سرباز و تجهیزات صرفاً برای پاسخ‌گیری از غرب و ناتو باشد؟ یا اینکه اوکراین به ناتو نپیوندد؟ بدون شک باید دقیق‌تر به موضوع نگریمت. از زمان فروپاشی اتحاد شوروی تاکنون، مردم روسیه در آرزوی به‌دست‌آوردن مرزهای سابق لحظه‌شماری می‌کنند و اگر رهبری بتواند به این مهم دست یابد، دیکتاتور یا دموکراتیک، از سوی مردم روسیه مورد استقبال قرار می‌گیرد و نامش در کنار امپراتورهای بزرگ تزاری در تاریخ روسیه به ثبت خواهد رسید. از زمان گوزراچف تاکنون هیچ رهبری در روسیه نتوانسته به این آرزوی مردم جامه عمل بپوشاند. ولادیمیر پوتین تنها رهبر روسیه است که جرئت کرده به جمهوری‌های سابق شوروی نگاهه دست‌اندازی کرده و نام‌نوشانی از خود به جای بگذارد. روسیه به بخش‌هایی از گرجستان حمله‌ور شد و اوستای جنوبی به‌صورت شورشیان طرفدار روسیه در درون گرجستان شکل گرفت. همین سیاست در مورد آبخازیا پیاده شد و غده سرطانی دیگری در درون گرجستان به وجود آمد. اولین دست‌اندازی رسمی به خاک اوکراین، در سال ۱۳۹۳ صورت گرفت و در درگیری با اوکراین، جزایر کریمه را به خاک روسیه افزود. تا آن موقع، روسیه به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ای تلقی می‌شد و پوتین از این تلقی احساس خشم بسیاری داشت و می‌خواست نشان دهد قدرتی جهانی است. ارتضا با یک اشتباه، ایران از روسیه دعوت کرد با نیروی هوایی به خاک سوریه بیاید و خودش نقش نیروی زمینی را بر عهده داشته باشد؛ با این تصور که فرماندهی و برنده اصلی در جنگ، نیروی زمینی است و ایران می‌تواند هدایت امور سوریه را در دست خود نگه دارد. با بروز این اتفاق و برتری روسیه در صحنه سوریه و توجه آمریکا، اسرائیل و اروپا به نقش روسیه، پوتین اعتمادبه‌نفس چندانی پیدا کرد که به تکمیل نقش تاریخی خود در بسط و گسترش حدود و مرزهای روسیه بپردازد. اداره‌کردن ما در سوریه به ترتیبی که رضایت و شفعف اسرائیل و به نفع آن غرب را به همراه داشت و به دنبال آن هدایت کلاف مذاکرات هسته‌ای و برجام از سوی سفیر روسیه در وین، جایگاه مطمئن‌تری برای روسیه در جهان رقم زد. پوتین احساس کرد وقت مناسب فراهم شده و باید برگی دیگر در راستای احیای مرزهای سابق به اجرا بگذارد. بی‌شک هر رهبری قادر باشد در این راستا کام بردارد، آن‌قدر از سوی مردم روسیه محبوب خواهد بود که هیچ معارض سیاسی‌ای در مقابل او یارای ایستادگی نخواهد داشت.

ادامه در صفحه ۲

ادامه در صفحه ۲